Број 190. У Новом Саду у четвртак 28. августа 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових киситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Реч-две пред патронатску седницу

српске велике гимназије новосадске.

II.

Већ од дужег времена г. управитељ Пушибрк умео је да утврди своју свемоћ и то не само над ђацима, већ и над професорима, па и над патронатом. И стара је пословица, да оно мора бити, што „Пуша“ хоће. Ово је многима непојмљиво, као што им је непојмљиво и то, откуда је г. Пушибрк могао да постане управитељем, кад нема довољно квалификације ни за професора, а камо ли за управитеља. Средства, којима је то постигао и постизава, врло су разнолика. Понајглавнија су: суровост и окрутност према доле а додворење према горе; освета према мрскима, а благонаклоност према милима, која се огледа у разним повластицама, доделењу штипендија код ђака, а зајма и приватне зараде код професора. Познато је и то, да г. Пушибрк не бира средства, којима ће да шкоди и скрши онога, који му не годи.

Једна и неоправдана ствар десила се и са светосавским фондом. Тај фонд постао је приређивањем гимназијских забава. Цел му је и данас јасно исписана и на програмима те забаве та, да се новац сав троши на потпомагање сиротих Срба ђака ове гимназије. И српски родитељи и српски народ прилажу радо и доста на ту цел. Ђаци по упутству г. управитеља за време одмора о Божићу, вредно купе прилоге у ту сврху. Но шта се у последње време ради с тим фондом. И ако се и данас те забаве приређују у поменуту сврху, и ако се и данас вредно прилози за исту збирају, и народ српски за ту цел прилаже. Сироти ђаци врло слабе помоћи виде отуда. Тај новац се готово сав даје на зајам под интерес. А тим капиталом господари управо г. Пушибрк. Он га управо даје под врло повољан зајам (3 %) професорима за штампање њихових школских књига. Све те књиге, а и обвезнице г. г. професора на зајам су у рукама и под управом г. управитеља. То је данас већ велика рпа књига. Има 19 издања, свако у више стотина књига штампано. И као што чујемо г. управитељ се бави мишљу, да пријави порез на ту трговину, јер се те књиге продају само у гимназији, и да оснује у гимназији отворену књижару. И ово служи на утврђење г. управитељске свемоћи. Од његове благонаклоности зависи, који ће професор добити из тог фонда повољног зајма. А да би се та работа наплаћивала, издат је строг налог, да сваки ђак сваке школске године мора нову књигу купити, старом се не сме служити, ма је добио од старијег брата, ил на поклон, па ма како да је та књига чиста и добро сачувана. Осим тога те књиге из светосавског фонда штампане саразмерно су врло скупе. Сигуран им је приход дакле обезбеђен, а не пита се, колико то заболе сиротог ђака, управо његовог родитеља. Света је дужност патронатова, да ову ствар рашчисти.

Светосавски фонд нек се употребљује на оно за шта је намењен и за шта се одржавају те забаве и купе прилози. Давање на повољан зајам из тог фонда треба да престане, а тако исто и трговина с тим књигама у гимназији, која изгледа почетком године као прави вашар. Осим тога патронат треба нарочито да настоји, да те књиге не буду тако претерано скупе. Да укине и оно самовласно решење, да сваки ђак мора имати нову књигу. Истина је, да би тиме било укинуто једно велико жандарско уживање г. управитеља: да чешће заиђе у поједине разреде и прегледа књиге је су ли све нове, па тешко оном у којој су старе. Тај мора ил купити код г. управитеља пардон школског послужитеља нову књигу ил „селити из гимназије“. Но често се дешава и то, да онај ђак, који је почетком школске године купио нову књигу, мора у току године купити још једну, за то, што му она прва није у чистом и добром стању.

Докле иде самовласт г. управитеља, нека посведочи и ово. По његовој свемоћној заповести сви ђаци гимназије, морају све своје школске потребе набављати у књижари Арсе Пајевића. Ту повластицу и тај монопол књижара Арсе Пајевића уме добро да употреби у своју корист, јер како нас други Срби књижари уверавају, он је чак и са текама за два, три, и више новчића скупљи од њих. Види, да јој се тако може, јер има да рачуна са сигурном муштеријом, јер је г. управитељ издао свемоћни налог, да ђаци само код ње пазарити морају. У колико смо извештени, а држимо да смо добро извештени, професорска је колегија донела у овој ствари један закључак. Наиме донела је: које величине, какве форме и материјала треба да су ти школски прибори. Но г. управитељ пошао је један корак даље и издао свемоћни свој строги налог, да се сви ти прибори имају куповати из књижаре Арсе Пајевића. И наравно тешко оном ђаку, који прекорачи ту заповест, тај се строго казни, а ако је упоран и даље онда може селити из гимназије.

Г. управитељ Васа Пушибрк, као да је врло наклоњен књижари Арсе Пајевића, а по његовим рођеним речима видећемо касније и за што. И почетком ове школске године дао је г. управитељ распоред школских књига, једино тој књижари. Узалуд су и други Срби књижари ишли лично к њему, да га моле за тај распоред. По својој жандарској ћуди одлучно је рекао: „недам па квит“. И једва се на послетку избрбљао, да неда за то, што је њему г. Арса Пајевић обећао, да ће после своје смрти оставити своју кућу гимназији. Ако је истина ово, а имамо сведока за то, онда незнамо шта да кажемо за овако обећање и оваку работу „племените“ оставине. Нека Бог одржи г. Васу Пушибрка за управитеља и књижару Арсе Пајевића, да за дуго нема конкуренције, па ће се већ то обећање добро наградити. Овако „доброчинство“ па ма и самом г. Пушибрку обећано, незнамо како да крстимо. Извештени смо да су Срби књижари новосадски упутили у тој ствари на патронат једну тужбу и тако ће овај морати да о тој ствари проговори. Надамо се да ће патронат заузети у том коректно становиште. Тај монопол је самовласнички и незаконит, а како ли је тек вапијући грех и ту из-

ПОДЛИСТАК.

БАРОКА.

(Е. Синла.)

Капетан Освалд Вилтон повратио се са својим пуком из Индије, потпуно здрав и снажан, као што је и отишао, а поред тога много је боље сада материјално стајао, него пре свога одласка. То је био угледан човек, са симпатичним цртама лица и пријатним манирима; он је дошао до оних година, које важе за најлепше у човекову животу, јер се у њима сједињује физичка снага и окретност, са зрелошћу ума и искуством живота. Капетан Освалд бројао се међу прве, који беху у том најлепшем добу живота — у чему су се потпуно слагале и све даме, које су га познавале. Тога мишљења, по свој прилици, била је и његова кузина Мера, мала Мера, коју је он при поласку подигао обема рукама, пољубио и благословио, пожеливши јој да порасте и буде срећна. А она је сада красно порасла и постала дивном девојком, те није допустила свом »старом кузену«, после повратка његова, да је пољуби, што је он сасвим природно захтевао. Но, то ипак није спречило капетана Вилтона да се смртно заљуби у малу Меру, с оном дубоком искреношћу, којом се одликује љубав зрелог и озбиљног човека. А када се тај осећај почео показивати у љубавним погледима, уздасима и донашању цвећа, малени ђаво, презриво се смејао старом кузену. Мало по мало, па се и у њему поче будити уверење, да он, постаје тиме смешан, кад се као четрдесетогодишњи човек заноси за шеснаестогодишњом и ветрењастом девојчицом. Све је чешће понављао речи Лионелове: »Не цвета за ме, та ружица« — и у исто му се време учинило, да она цвета за другога, а на име, за лепушкастог поручника Конаута, који се исто тако силно, као и његов старешина заносио за малом Мером. То се њој очевидно допадало; тако се и младом поручнику смејала, ипак се Освалду чинило, да се њему више смије него овоме. Приметивши то, он се почео уклањати, те ни речима, ни погледом није хтео да преступи родбинске одношаје с Мером. Али увек, када га не би нико мотрио, дуго је посматрао њу; а она такођер често је сад већ задржавала на њему своје смеђе очи, озбиљно и испитујући. Једне вечери стала му је за леђа и положила руку на његово раме. Он је узео ту малену ручицу и примакао је уснама.

— Чуј, пријатељу Освалде, рече она озбиљно, није ли твоја коса била светлија до поласка у Индију?

Он је на мах поцрвенио.

— Она је потавнела на индијском сунцу, одговори јој тихо.

— Зар си је већ онда тако спуштао на врат и подвијао?

— Чини ми се, али — но у осталом не сећам се добро, мала Меро.

У тај час приђе поручник Конаут и понуди Мери руку, да је одведе к столу. Тужно је гледао за њима »стари кузен«.

— Поручиче Конауте, рече Мера после ужине младоме човеку, када је остала на само с њим у сали, молим вас причајте ми, како је кузен Освалд проживио у Индији, он врло мало о том прича, а мене то тако интересује. У опће, он је постао тако ћутљив, да ми се чини, е му нешто тајно на срцу лежи. Зар не?

— Не знам, рече часник с нестрпљењем, ја нисам повереник капетана Вилтона, па не знам његов живот; али о његовој спољашности већ вам нешто више могу рећи. То је врло смешна историја. Ево на пример о његовој бароци!

— О његовој бароци? кликну Мера с негодовањем. — Зар он носи бароку? Но то је страшно!

Весео осмејак прелети преко усана поручникових.

— Него, а зар ви то не приметисте? Али то није ништа страшно носити бароку, гђице Меро!

— Но има ли шта горе, неко кад је ко ћелав?

— Не знам. Али ето капетан Освалд је ћелав.

— Молим вас, причајте ми, како је он ћелавио.

— О то је читава трагичка историја, али кад ви захтевате, ја се покоравам. Војска наша беше послана, да умири једно дивљачко племе, што се беше побунило; нама је то испало за руком, али је један часник пао у руке непријатељу — а то баш беше главом капетан Вилтон. Касније смо га до душе ослободили, али му дивљаци већ учинише такво

лагати сироте ђаке и њихове родитеље сувишним жртвама.

Продужићемо у трећем чланку.

Омладински рад на економском пољу.

Карловачки збор српске академске омладине расправљаће о односају омладине према економским приликама српскога народа. Одазивам се и ја на позив одбора, да чланови омладине изнесу у јавности, како мисле о горњем предмету.

Када се у омладинским круговима поведе реч о економском покрету нашем, о земљорадничким задругама, сваки омладинац обасипа то подузеће највећом хвалом. Сваки вели, треба да оснивамо што више задруга, јер су нам оне једини спас, оне су само кадре осигурати Србинову будућност и обезбедити му материјално стање. Али кад запитате омладину, да вам каже што поближе, што подробније о том предмету, уверићете се, да су за велику, за огромну већину омладинаца земљорадничке задруге то исто што и — шпанска села. И та већина додуше хвали и узноси задруге али то чини тек онако на тутањ: хвали их због тога, што их цео свет хвали

У задатак омладинског збора спада, да пронађе пута и начина, како да се омладина што већма заинтересује за ову, без сумње, преважну установу. Јер онда, кад сва омладина темељито проучи, кад схвати и појми суштину земљорадничких задруга, онда ће тек моћи бити успеха у раду омладине на економском пољу.

Опазио сам, да већина омладине сматра à priori проучавање земљорадничких задруга за сувопаран и незанимљив посао Пољопривредни листови, „Тежак“ и „Привредник“, остајали су у академским друштвима скоро редовито и нерасечени. Жалосно је, али истинито да се српска омладина много више интересовала за судбину мароканског претендента Бу Хамаре, него за задругарство, од кога зависи опстанак српског земљорадника!

Држим, да је једини начин, да се омладина загреје и одушеви за земљорадничке задруге — омладински лист. И најсувопарнија ствар у њему биће за омладину интересантна и занимљива. У томе листу, дакле, треба нарочиту пажњу обратити економском делу, који ће упознавати омладину у свима појединостима са задругом. У омладини имаде неколико изузетака, који су се бавили и до сада задругарством и који су га темељито проучили. Овима ће у дужност спадати, да преко омладинског листа упознаду и загреју и остале колеге за ову установу.

Када се на тај начин буде цела омладина добро упознала са задругама, моћи ће то своје познавање употребити и на практичном пољу. Практични рад омладински на економском пољу схваћам овако. Одбор уједињене омладине треба да се преко године постара, те да од истинских загрејаних омладинаца за задруге начини неколико група, свака од 3—4 члана. Када наступе ферије, те би се групе разишле, једна по Срему, друга по Банату, трећа по Далмацији и т. д. па би од места до места, у којима још није основана задруга, агитовале и загревале свет за задругарство. А да би успех био огроман, показују већ толико места, у којима основаше или покренуше оснивање задруга речених неколико омладинаца

На овај начин би омладина српска дошла у ближи додир са народом својим. Познала би и разумела јаде и невоље свога сељака, па би потражила лека тим јадима његовим. А свака група би морала у омладинском листу изнети резултате свога пута, описати стање и положај српског сељака у крајевима, кроз које је она пролазила. Тим путем би се нпр. и омладинац из Далмације и Херцеговине упознао са животом српског земљорадника у Банату и обратно. А да ће то познавање и зближавање бити од великог утецаја, по будућност српског народа, држим, да је свакоме јасно.

Агитујући по народу за задруге, стећи ће омладина поверење српског земљорадника. Ми се хвалимо радо како у нашем народу нема аристократије. Али ипак морамо признати, да се на срцу српског сељака и његове интелигенције ухватио лед, лед неповерења, који их све већма дели и отуђује. Ватрене, искрене и родољубиве речи српског омладинца, раскравиће овај лед. Омладина и народ њен ће се упознати, разумети, сљубити се и постати — исто.

Омладинац.

Криза у Угарској.

Будимпешта, 24. августа.

Криза никако да се реши, али сваки нови дан доноси нове комбинације и нова изненађења.

Данас још увек спомињу грофа Андрашија, као онога, који ће доћи. Но не веле да ће то бити тако брзо. Него тамо некад — доцније.

„Тамо некад доцније!“ У овом лежи ново изненађење. Јер сад није о томе реч, Андраши или други, него о томе, да се криза уопште неће решити брзо. Краљ ће отпутовати у Беч, а неће поверити никоме да састави кабинет Из Беча ће у Галицију на маневре. Из Галиције у Беч, да дочека немачког цара те за тим — видеће се.

Дакле нове вести гласе, да ће привремено стање трајати што дуже. Краљ никако неће да попусти опозицији. А ако нема човека из већине који би се примио министарства, онда остаје како је, док се такав човек не нађе. То је сад нови план. И држе, да ће опозиција постати мекша, кад види да се може и овако.

„Пештански Лојд“ се љуто тужи, што нема куражи у редовима већине, да као министар председник стане на супрот мањини. И док владини листови кукају овако, или у сличном правцу дотле је опозициона штампа све одлучнија. Гроф Стеван Тиса, напао је пре неки дан опозицију и рекао да ће она изазвати несрећу. И подсетио је, да може доћи и до куршума и вешала. На то је „Мађарорсаг“ написао чланак, у коме вели да осим кугле и вешала постоји динамит и фењери, о које су у добу револуција вешали побуњеници омражене државнике.

Иначе нема ничег новог.

Нови Сад, 27. августа.

Интерпарламентарна конференција. Интерпарламентарна конференција састала се ове године у Бечу. За председника је изабран Пленер, члан аустријског дома. Рад ове конференције почео је и свршиће се отприлике онако исто као и рад досадањих интерпарламентарних конференција. Много лепих речи о миру, о међународним примирителним судовима, о томе, да све новине пишу у том правцу и т. д. и т. д. Чланови тих конференција су посланици свију држава. Они долазе на интерпарламентарне конференције, да у хришћанском и човечанском духу говоре о миру, а код куће заступају у својим парламентима и пишу у својим новинама — десето. Тамо су шовинисте, траже анексију туђих земаља и заступају политику, која води сукобима и ратовима. — И то је парче модерног језуитизма.

Официрска завера у Србији.

Београд, 26. августа.

И наше новине почеше да се занимају све то јаче са оним догађајима, који се дешавају у официрским круговима. Ствар се и не може забашурити, а било би много боље, да је наше новинарство још пре много недеља расправљало ову ствар. Тешко да би дошло до овог, до чега је дошло. Апшења официра трају даље. А наша независна штампа тражи, да се уапсе и коловође официрске завере, а ти су поглавито генерал Магдаленић и пуковник Васић. Иначе истичу, да је маса официра заведена.

„Одјек“ износи да покретачи целе те афере седе по бањама и није им ништа, а у затвору су други. И вели: народ је одобрио 29. мај. Они који су извршили 29. мај, учинили су то као извршиоци воље народа и ко се против њих буни, тај се управ буни против народа. „Одјек“ износи и то, да они официри, који данас хоће да оперу част са официрске униформе, која је бајаги укаљана 29. маја, споро мисле, јер су се на то тек сад сетили, а то су требали одмах рећи. С тога није то по среди него друго нешто.

Овде се многи надају да ће се та ствар брзо свршити и да неће изазвати већих трзавица. Они истичу да се није могло ни претпоставити, да онакав велики преображај као што беше 29. мај неће имати и своју сенку. Но не треба због тог очајавати, за мало времена све ће бити у свом раду. (Ми ћемо о овој ствари првом згодом проговорити коју опширније. Пр. ур. Заст.)

зло, које се не да поправити.

— Шта су му радили за Бога? — питала је гђица Мера затајивајући дисање.

— Кожу су му с главе згулили и од тога доба капетан носи бароку.

Она га је неко време чудновато гледала. За тим јој се лице грчевито стеже, она се насмеја, али брзо за овим поче горко плакати. Поред збуњеног поручника протрча она кроз суседну собу у гостинску, где су јој на дивану седиле тетке, а отац се играо шаха с кузеном Освалдом.

Видевши љубимицу своју у сузама, сви јој потрчаше у сусрет, али она све одгурну и отрча к Освалду. Огрливши га и спустивши главу на груди његове, она је и даље плакала. Изненађен и обрадован, он ју је нежно притискивао на своје груди, док се и сви остали не окупише око њих.

Најпосле кроз плач Мера проговори:

— О, Освалде, опрости ми! Била сам немилосрдна, али, веруј ми, нисам знала, иначе никад не би о том говорила. А кад сам чула, хтела сам се насмејати, али на једном, постаде ми тако тешко и ја осетих, како те силно љубим!

— Ти ме чиниш срећним, мила моја, рече он, нежно јој подижући главу и загледајући јој у лепе смеђе очи, пуне суза — али ја не знам, чим си ме могла увредити. И шта си чула?

— Шта — шта — али то је страшно! — да су ти они грозни дивљаци кожу с главе згулили!

Сви за часак ућуташе, за тим се погледаше, па прснуше у смех.

И капетан Вилтон се смејао тако, да му сузе ударише на очи, а Мера их је све зачуђено гледала.

Освалд је нежно пољуби у чело и поново је притисну на груди своје, па рече:

— Нека је благословен онај, који ти је причао ту чудну басну! Она те је довела у мој загрљај!

— Благосиљајте мене, капетане — рече плашљиво поручник Конаут, долазећи из друге собе.

— А ви сте тај! Но, у осталом, могао би се и досетити. А сада чујте, шта ме је нагонило, да носим бароку.

После ових речи, капетан скиде своју бароку и сви се зачудише, кад угледаше под њом дивну, густу косу, али са свим седу.

— Узрок овоме беше тешка болест, коју сам претрпио пре неколико година. С једне стране нисам желио, да привучем пажњу на себе, а с друге опет нисам хтео да изгледам као старац од четрдесет година, те почех носити бароку. Благосиљам по сто пута вашу дивну идеју, поручниче Конауте! Дајте ми руку стари пријатељу! И по хиљаду пута вам хвала!...

Превело **Милче.**

Политички преглед.

Румуни против мађарске команде у војсци. Из Арада јављају престоничким листовима, да су Румуни, који припадају народносној странци, имали договор у Араду и да су закључили: да устану против мађарске команде у заједничкој војсци и да позову и остале народности, да им се придруже. У колико је ова вест истинита, не знамо, јер онај договор није био јаван. Ми смо своје становиште обележили у овој ствари у једном ранијем чланку, а сачекаћемо румунсе закључке, ако су у истини донешени.

Италија према балканским Словенима. Мађедонско питање занима све то више европско јавно мнење, које се врло симпатично држи према револуционом покрету. У Милану је ових дана био велики митинг, на коме су учествовали радикали и демократе, и многи посланици крајње левице. Предмет, о коме се водила реч, било је мађедонско питање и том су приликом сви говорници истицали потребу што тешњега савеза између Италијанаца и Словена, како би, заједничком акцијом, спречили продирање немачкога утицаја на Исток. На митингу су у главном, овако формулована основна гледишта: „Словенски народи на Балканском Полуострву налазе се у погледу политичком, економском и културном још у стању стварања; њима је с тога потребна потпора већих културних народа, који им могу бити од помоћи у економском и културном развићу. За Балканске Словене од значаја су народи руски, немачки и италијански. Русија се и сама налази још у сваком погледу, а нарочито у економском и културном, у стању стварања, те се њена дипломација руководи на Балканском Полуострву циљевима, који немају ништа заједничкога с културном мисијом; северна Немачка је јужним Словенима туђа и због своје опрезне и експанзивне политике омрзнута; Италија је дакле, једина на коју се Балканска Словени могу ослонити у своме економском и културном развићу. Италијанци морају у јужним Словенима да гледају пријатеље и да раде у корист њихове самосталности“.

По гласовима који се чују у круговима посланичким, као да ће Занардели, ако се сазове европски конгрес за регулисање источнога питања, заступати ове тачке: 1 Конгрес треба да регулише не само мађедонско, него и старо-српско, јерменско и арбанашко питање 2. Балканске територије треба да припадну балканским народима; Велике силе не смеју за себе тражити никакве територијалне накнаде на Балканском Полуострву. 3. Балканске државе: Влашка Србија, Црна Гора и Грчка треба да се позову на конгрес с истим правима као и велике силе 4. Треба да се позову тако исто и заступници мађедонског покрета.

Босна и Херцеговина. Загребачко „Хрв. Право“, које има обично доста поузданих података из околине сарајевске мусале, јавља сада, да је нови управитељ окупираних земаља, министар Буријан издао наредбу, да се у званичним исправама не употребљује више за означивање језика назив „босански“, него „српско-хрватски“. Сви формулари (тисканице) са старим називом имају се уништити и нови набавити.

Наредба та је на свом месту, јер се онај неумесни назив „босански“, није ни требао уважати. Само је и сад требало више и искрености и увиђавности, па назвати тај језик својим правим именом — српски.

Шта ће рећи сад на то г. академик Јагић, рођени кум „босанског“ језика?

Хрватска и Славонија. Предстојник богоштовља и наставе, Армин Павић, одликован је од краља орденом гвоздене круне II. степена. Говори се да је то предзнак његовог пензионовања. На његово место говори се да ће доћи универзитетски професор и посланик на сабору, др. Шиловић. Дошао, ко дошао, предстојник за наставу треба већ једном да се брине збиља и о настави, а не као до сада што је био случај, да се са наставом управо терала — гола политика. Толике силне општине без икаквих школа, а у општинамаг, де има школа, ту су опет учитељи, великим махом, крајње политичке шовенисте, који непрестано проповедају о томе: „Нема Срба!“ — а по томе наравно ни ћирилице, ни српског имена, ни српске историје, ни српске књижевности —, а ма баш ничега српског. И то се онда зове народ просвећивати.

Јаз између „чистих“ и „хрватских“ праваша бива све то већи и тешко да ће доћи до сједињења „чистих“ са „хрватском странком права“. „Обзор“ пецка почешће „чисте“ и њихово „Хрватско Право“ и прештампава нападаје на њих из „Новог Листа“ и других покрајинских органа. „Хрватско Право“ региструје опет те нападаје „Обзорове“, који да никако не иду у прилог слози.

Ти међусобни „пријатељски“ одношаји били су сигурно узроком, да је на састанку „чистих“ далматинских праваша, који је одржан 4. о. м. п. н. к, а на ком се састанку имао одредити одношај њихов према „хрватској странци права у бановини“ — закључено одгодити приступ хрватској странци права, јер ситуација није јасна и што оно, што се догађа у бановини и што просијава из писања органа реалиста (читај „Обзор“), не може да расветли међусобне одношаје тих опозиционих странака, нити улива поуздања у срца „чистих“ далматинских праваша. „Обзор“ да напада „чисте“ начином, који је беспримеран у јединственој опозицији.

С тога сад још не може бити сједињења.

Из Старе Србије и Мађедоније.

На планини Буковићу, која дели кичевски крај од гостиварскога, био је крваз сукоб између башибозука и устаника. Башибозуци су имали великих губитака, јер су их устаници дочекали из заседе, баш кад су пошли у хришћанска села, да харају и пљачкају.

Из Прилепа стиже вест, да је тамо било крвава боја између комита и војске, у коме су комите биле потучене. Устаници су имали много мртвих и рањених.

Арнаути и башибозуци извршили су многобројна убиства у дебарскоме Дримколу. Народу сваког дана отимају стоку и гоне у Малесију. Стање народа очајно.

У Охриду једнако влада страх јер је стање несрећено. Сваког дана хришћани се хапсе и ударају на разне муке. Преметачине се врше свакодневно.

Према вестима из Одесе, руски конзул у Призрену, Тухолка, постављен је за конзула у Битољу, на место конзула Ростковског.

Књижевни приказ.

Обраћамо пажњу наших читалаца на ново дело „Rénovation celtique“, које је написао француски научник слависта Serge Sculfort de Beaurepas, члан московског »Славјанског Општества«. Примивши идеје познатог проповедника и енергичног раденика на словенској солидарности А. И. Черепа Спиридовића, писац овог великог и значајног дела износи и доказује даље и потребу романско-словенске солидарности у борби према пангерманизму, који је подједнако непријатељ како словенском тако и романском свету. Као главни базис те солидарности јесте природна тежња за општим светским миром, која се подједнако јавља и код словенског и код романског света. То је управо оно, што зближава те две групе народа и поставља их на супрот германскоме свету, који се поглавито карактерише милитаризмом и војничким завојевањима. Германски свет не показује ни мало тежње, да се миром одржава равнотежа светска. Као што рекосмо, идеја, на којој се заснива цело обилно и значајно дело Скилфорта де Борепа, није нова, позната нам је из проповеди московскога словенофила А. И. Черепа Спиридовића, али је она у њему проширена и потпомогнута многим документима. Сваки интелигентан Словен требало би да с највећим интересом проучи поменуто дело, које, цртајући супротност мирољубивога панкелтизма завојевачког пангерманизма и енглеског империјализма указује племениту услугу не само романским и словенским народима већ и целом свету. Солидарност словенско-романска, која би се оличавала са 300 милиона душа, била би најбоље јемство за светски мир. А за тим, као што рекосмо, тежи књига г. Борепа, износећи савремено стање и одношаје словенских и романских народа према пангерманизму. Дело „Rénovation celtique“ изишло је у Паризу: Honoré Champion, Librairie-éditeur, 9. quai Voltaire. Две свеске за 12 франака.

Др. Ш.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. септембра

отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем августа истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец септембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Језуитизам у карловачкој богословији.

Пишу нам из Карловаца: Још се нису ни предавања отпочела, а већ су се господа професори почели на ђацима истресати. Познато је, да је омладина недавно позвала своје другове на састанак у Карловце. Међу сазивачима је било и неколико богослова, који су ради тога добили укор од богословске управе. Дакле укор зато, што су о ферија-ма, када их и не веже дисциплинарни закон, сазвали своје другове на састанак. Ова језуитско-хотентотска пресуда изазвала је у карловачком грађанству гнушање.

Један предлог патронату новосадске гимназије.

Добијамо ове редове: Број ђака, који су се уписали ове године у први разред српске новосадске гимназије, нарастао је преко сваког очекивања до 90. Оволико деце је и сувише много за један разред и све више превлађује мишљење, да треба отворити паралелку за први разред. — За паралелку су потребна и два нова професора и патронат треба да набави новчана средства за две нове снаге. Природно је, да ће патронат тражити од саборског одбора, да повећа субвенцију новосадској гимназији. Саборски одбор би требао да даде субвенцију из клирикалног фонда, који је и онако од свих фондова највише оптерећен. На срећу има и овде излаза. Старији професори имају готово два пута толико плате колико млађи. На новосадској гимназији има професора, који служе преко 30 година. Пензионисањем једног старијег професора се може добити новаца за два нова професора, а да клирикални фонд не осети никаквог терета. Патронат је пензионисао већ једног професора, а пензионисањем још једнога добија клирикални фонд толико, колико му је потребно, да попуни два места, која се пензионисањем испразне и да набави још две нове снаге за паралелни разред. — Сад настаје питање, може ли пензиони фонд примити још два пензионирца. Ми — стојећи на становишту, да су и други неки фондови дужни по пензионом штатуту притећи у помоћ пензионом фонду (види Мировинску Уредбу IV. §. 34. друга алинеја) кад он не може сам да подмири своје потребе — мислимо, да пензиони фонд на овај начин може примити и више од два пензионирца. — Ово рекосмо, да покажемо начин, како се новосадској гимназији може помоћи, а да се клирикални фонд, који и онако поси највећи терет, сувише не оптерети.

Пензионован нишки дивизијар.

Нишки дивизијар, генерал Божа Јанковић, поднео је молбу за пензионовање, која му је уважена. На његово место постављен је генерал Ђукнић, који је отпутовао у Ниш да преузме тамо своју нову дужност.

Именовани су за привремене учитеље и учитељице

у темишварској дијецезе: Б. Новаков за Лукаревац, Ст. Црквењаков за Н. Сентиван, Д. Хаднађев за Бочар, А. Николић за Боку, Ђ. Алексијевић за М. Бечкерек, Ц. Кнежевић за Ц. Бару, Ђ. Миланковић за Парац, У. Дрндарски за Гад, С. Марковић за Ђир, Ј. Радићева за Фесо, Ј. Цвеина за Мунару, М. П. Лунгулова за Моноштор, Ј. Стојано

вића за Сенђурађ. Д. Калејска за Шурјан; остављени су за сад Д. Поповић у Арадгају, Ј. Думићева и забавиља Недићева у Ђали, К. Мијатов и К. Ђорђевићева у Кетфалу, Ст. Стефановић у В. Бечкереку, Св. Целебић у Каназу, О. Петровићева у Модошу, Рајковићева у Јасенову, С. Замуровићева у Кумани, З. Јовановића у Иванди, пристављени Ж. Марковић у Соку, И. Радивојевић у Петровцима, потврђен Рајков за С. Крњи.

Један стечај за српске техничаре.

Београдски листови доносе овај важан стечај за српске техничаре: Друштво за чување народног здравља позива српске техничаре, да израде један модел и један нацрт за сељачку собну пећ и то: а) један модел, по ком би се пећи фабрички израђивале и б) један нацрт, по ком би пећ могао израђивати сеоски мајстор или сам сељак, било од једног материјала (нпр. цигле и блата) било комбинујући разно градиво (нпр. циглу и гвожђе.) При изради модела и нацрта за ове пећи треба имати у виду ове услове: 1. Да материјал, који наш сељак највише употребљава у пећима, сагорева што потпуније. 2. Да се извуче што већа корист од топли гасова. 3. Да је руковање при ложењу просто и сигурно, одвођење дима сигурно, да се загревне површине и канали лако чисте. 4. Да се спољна површина не усијава. 5. Да се ради вентилације собе, пећ ложи изнутра. 6. Да се пећи брзо загревају али да у исто време имају и топлотни резервоар, те да се споро хладе 7. Да су јаке, те да се лако не кваре. 8. Да буду јевтине како би их и сиромашни лако набавити могли. 9. Да не буду одвећ велике. 10. Да се пећ не може употребити и као огњиште. За усвојени модел који би се фабрички израђивао друштво одређује награду од 200—300 динара, а за усвојени нацрт награду од 100—150 динара. Пријаве се примају до краја ове године. За оцену модела и нацрта друштво ће одредити стручну комисију. Усвојени и награђени модел постаје својина друштвена.

Помиловање.

Ђорђе Сењи, стражмештар у великобечкеречком домобранском батаљону, беше страшило за све војнике, јер је умео да их мучи на све могуће начине. Највише је ударао кундаком од пушке, али ни сабљу није штедео, кад му је досадило да дели ћушке. Овог пролећа је истукао једног Србина војника, који је трпео батине. Лаза Ћурчин добошар, и остали гледали су једно време мирно, како стражмештар бије, но после је плануо, зграби са рамена бијеног војника пушку и кундаком удари стражмештера по глави тако, да је овај пао обливен крвљу. Ћурчина су одвели у затвор у Сегедин. Војнички суд га је осудио на смрт и то да га стрељају (пушкарају), а у једно је стражмештера Сењија осудио на 6 месеци затвора и на дегредацију са напоменом, да више не може ни у ком случају постати подчасник. Ћурчин је умолио краља за милост. Краљ га је помиловао, а војнички суд му је одредио двогодишњи затвор.

О лужичким Србима.

Ово племе словенско, и ако није пропало, али је опкољено одасвуд немачким морем, које га силно заплускује тако, да је опстанак његов као племена словенског, веома отежан. Његови су напори сврх природни да се у дубак одржи. Немштина силно навађује одасвуд, и кад се узме у обзир да је она потопила и понемчила већ толика славенска племе, Паруса, Венда и Поморанаца, одржање овога српског племена до данас сведочи, да је оно од свих најжилавије и своме српском и словенском пореклу најверније било. Оно има своју Матицу Српску и своју књижевност српску, само нису православни и служе се латиницом. 26., 27. и 28. јула одржала се у Малежићу „Stowna Skhadzovanka Serbskeje Studowaceje Mlodziny“ (збор српске учеће се младежи) на који су дошли многи ђаци из Липиска, Прага, Будимпеште и т. д. Присуствовао је и Андрицки, уредник листа „Luzica“ један од неуморних будиоца српске лужичке младежи. Заступљени су били и чески штуденти и чланови „Towarstva Papacky“ из Будиштина. Такођер су присуствовали и неки Руси. „Skhadzowanka“ отворена је химном: „Hisce Serbstwo nje zhudjene.“ (Још Српство није изгубљено.) а завршена је песмом: „Nase Serbstvo z procbu wstama“ (Наше Српство сад тек устаје). Ти су ђаци саопштавали збору свој рад у прошлој години у изучавању српских писаца, песника, историје, језика и т. д. Андрицки је говорио ватрено, позивајући младеж да своме роду даду велике борнике и велике наученике. Да ли би било једном већ време да се наше научне корпорације и поједини виђенији људи сете овога острва српског у далеком немачком мору и да се уписивањем у чланство његове Матице унесемо мало у његов живот? Наравно ми не можемо водити какве националне пропаганде, али тек — Срби смо! Зашто да смо туђи, кад овамо симпатишемо Бурима, Јерменима, Бугарима и другима. Поклонимо мало своје симпатије и свом племену, које је остало верно нашој колевци, нашој Лужици.

Жалост за женскиње.

У Милану је до земље изгорела фабрика чипака „Гола.“ У тој фабрици је радило 400 радника. Штета је више милијуна лира. О гашењу је страдало више ватрогасаца. Шта ће сад наше женскиње?

Женски педагошки курсеви у Одеси.

Колико се Руси брину о својем женскињу, доносимо ево цео програм ових курсова, који ће без сумње интересовати наш женски свет: У Одеси ће се дакле отворити женски педагошки курсеви, којима је главна сврха да спремају предавачице женских гимназија. Ови ће се курсеви састојати из пет посебних одељења, и то за историју, за руски језик и књижевност, затим за немачки и француски језик и књижевност и за математику. На историјском одељењу предаваће се поред руске, старе, средње и нове историје, још и историја књижевности, уметности, философије, словенских народа, методика и предавање историје и латински језик. На одељењу руског језика предаваће се: руска историја, историја руске књижевности, црквенословенски језик и његови споменици, историја руског језика, опште језикознанство и фонетика, историја опште књижевности енциклопедија словенске филологије и методика руског језика. На одељењу француског језика и књижевности предаваће се: опште језикознанство и фонетика, француски језик, историјска граматика француског језика, енциклопедија романске филологије, историја опште литературе, специјални курс историје француског језика (на француском језику), латински језик и методика предавања француског језика. На одељењу немачког језика и књижевности предаваће се за тај језик слични предмети као и за француски, само ће се узети још и енглески језик. На оделењу математичком предаваће се тригонометрија, елементарна аритметика и алгебра, увод у анализу виша алгебра, аналитичка геометрија, диференцијални и интегрални рачун, теорија вероватности, механика, астрономија, физика, теоретска аритметика, основи геометрије и методика аритметике, алгебре и геометрије. Осим тога предаваће се за сва оделења богословље, психологија, логика, дидактика, педагогика и сторија педагогике.

Збирка метеора.

Најчувенија збирка метеора била је Сијамаскова у Харкову. Сад је та збирка продата. Покојни тајни саветник Сијамаско годинама је са највећом пасијом прибирао и скупо плаћао пале метеоре. Имао је збирку од 400 тих камења а међу њима било је и неколико т. з. сидера, врло ретких метеорића пола од камена а пола од гвожђа. Ову збирку купио је за 12.000 рубаља американски професор Хеври Валд, који је страстан скупљач метеорита те га због тога зову ловац метеора. Вард је дошао из Техерана у Харков, по што је пропутовао пола Азије, скупљајући ретке метеорите. Међу осталим ретким примерцима Вард има и један метеорит, у коме има и злата и који је до скора био својина перзијског шаха.

Микробе у ваздуху.

Свакоме је познато да ваздух који удишемо садржи и микробе, и да их ми са ваздухом уносимо у уста, нос и плућа. Али осим тих има и таквих микроба, које се производе тек у нашим органима за дисање за клица које смо удисали из ваздуха пре тога. Чистоћа ваздуха се необично јако мења. Ваздух на великим висинама има врло мало микроба; то исто важи и за ваздух на широкој пучини морској. На против, ваздух у околини вароши и села и у насељеним местима врло је нечист, а најнечистији је кад је ветровито и кад се подиже улична прашина. Један научник је хтео да сазна у којој се сразмери находе микробе у ваздуху за време кад се подигну облаци од прашине. Он је усисао у један апарт 10 литара ваздуха уличног у висини 1·5 тетара изнад земље. Резултат је био: 200.000 разних микроба у 10 литара или 20.000 у 1 литру. Види се, дакле, да прашина није само непријатна, него је шта више шкодљива здрављу. Што је већа прашина, у толико је већа могућност да ће органи за дисање моћи бити заражени. У исто време види се колико је корисно по здравље поливање улица и избегавање прашине.

Брзојави „Застави.“

Стигли 27. августа.

Криза у Угарској.

Будимпешта. Полузванични извештај гласи: Политички положај се није променуо. Краљ неће данас никог од политичара примити у аудијенцију, а отпутоваће по подне у Беч Но ако се покаже, да је решење кризе могуће на основу поравнања од 1867. године и да се не дира у владаочева права, онда ће се криза брзо решити и у одсуству краљевом из Будимпеште

Судар између хришћана и мухамеданаца

Бајрут. У варошком делу Мадри дошло је до судара између хришћана и мухамеданаца. Има 30 мртвих и много рањених.

Криза.

Будимпшта. Није још конечно одлучено да ће краљ ићи на маневре у Галицију. Није искључено да ће се у том погледу променути досадање одлуке.

Трговина.

НОВИ САД, 27. авг. 1903. године. Пшеница прве квалитете нова 7 фор. ——15 н. Пшеница средња 7 ф. — н. Пшеница лакша роба 6 ф. 80—90 н. Пшеница 6 ф. 50—80 н. Јечам 5·30—50 н. Зоб 5·20—30 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—25 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 68 фор. Сланина сува 68 фор. дебела пушена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	42—43 нов.	живе мере
„ средњи	40—41 нов.	
„ лаки	38—39 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци	35—36 нов. по клгр.
Јагњци	——— по пару фор.
Овци	8—16 по пару фор.

*

БУДИМПЕШТА, 7. септембра 1903. Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 45.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·35—7·95— бачка 76—78 кила 7·40—7·85; банатска 75—78 кила 7·30—7·75; сремска 74—78 кила 7·20—7·45 на три месеца унапред. — Нова раж 6·05 до 6·25. — Јечам 5·40—5 80. — Зоб (овас) 5·40—5·80. — Стари кукуруз 6·05—6·25; нови —·——·—; чинквантин —·——·—. — Ситна проја —·——. —Банатска репица 9·50—10·—, а купусара 10·50—11·—. Ланено семе —.———; кудељно семе ———. — Нова луцерна детелина ———; црвена ———.

Правац (тенденција): немромењено.

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Све врсте хране примамо у комисију на продају. а посредујемо и при купу, све уз најповољније услове. — Са ближим обавештењем стојимо радо на расположењу.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

*

БЕЧ, 1. септ. 1903. по р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару је било пријављено 6357 комада мађарских и 4275 комада пољских. Свега 10.632 комада.

Трговина је била непромењена.

Продавало се:

Прима роба	106—107 кр.	изнимно 108 кр.
Средња „	100—104 „	
Лакша „	96—100 „	
Сремска „	100—105 „	
Српска „	100—102 „	
Пољска „	80—100 „	

Цена је сланини 132—134 кр.

„ „ масти 136—140 кр. Све од 100 кгр.

*

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4992 комада, од којих беше 3300 угојених и 1692 комада мршавих.

Трговина је била непромењива.

Швајцарски прима —	77—84	кр.
„ средњи —	68—76	„
Мађарски прима —	66—76	„
„ средњи —	60—64	„
Лошији — — — —	50—58	„
Бикови — — — —	50—70	„

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

ЗА ПЧЕЛАРЕ.

Имам на продају **30 фамилија пчела** у ђерзонкама. Пчеле су јаке и имају доста меда. Коме треба пчеле и остале справе, као: истресаљка итд., нека се обрати писмом или лично на

Јована Колесара
столара у Куцури (Бачка).

704 1—4

КО ЈЕ?

— Криминална повест. —

Написао **Петар Дорошенко**

(Наставак) (11)

5.

Читава војска мисли врвила ми је по глави, али нека необична малодушност затворила ми је уста. Нежним покретом пружила ми је Олга своју дивну, нешто од сунца опаљену руку.

„Будите сретни и не заборавите нас по све. И ако би вас бурни живот бригом и борбом сломио, или вам у најмању руку досадан био, тада се сетите, да је у мирном пристаништу добро, и посетите нас“.

Утонуо сам посматрајући њене црте, и трудио сам се да погодим, не наговешћују ли те речи неко обећање, или бар надање. Али не. То је био само пуст сан. Увидео сам, да у њеном срцу још нема места другој љубави.

„И ви ћете тада опет разгрнути јучерањи вео? Хоћете ли ме одвести у вашу обећану земљу?“

„Она је лепа само на врелом сунчаном дану. А да би је потпуно могли ценити, морали би се прво уживети у моје мисли“.

Нешто необично чисто и светло лебдело је око мене. Хтео сам радо њену руку да пољубим, али ме обузе несавладива сметеност. Грчевито сам стиснуо њену руку и промуцао: „Да, морамо се опет видети, за сваки случај... осећам то... тада ће те можда и ви разумети то... У њеним очима засја се осећај изненађења помешан са нежним саучешћем.

На прагу се указа високи стас мајоров са свећом у руци.

„Иване Петровићу, јесте ли се изгубили? Време је спавању. Округ на лево — марш!“

6.

Узалуд сам покушавао те ноћи да заспим. Слике моје уде прошлости укрштавале су се са замислима лепше будућности. Као каково страшило стајала је предамном истрага сутрашњег дана. У пола сагорело тело Мурашкиново, страшна пустош пожара, преслушање сведока — сва мрачна страна човечијег живота у сравњењу за замишљеном будућности, у коју ме је омамила плаво-ока мађионичарка.

Када је сутра дан зором ступио у моју одају Андреј Васиљевић, у изношеном ноћном огртачу, у левој руци са нераздвојимом својом лушом, повикао је изненађен: „Шта? Ви сте већ спремни, у путничком оделу већ. То волем. Ви вредите војничке службе“.

За већу похвалу није знао.

За њим је ушла матроња са изношеним ципелама на босим ногама и црвеном марамом око главе, испод које су стршиле витице чупаве косе. Носила је на послужавнику шољу топла теја и читаво брдо теста.

„Једите господине!“ молила ме је, а развучен осмех указа јој се на сањивом лицу. „Баш с ватре; мислим, да је добро испечено. Госпођица је заповедила, да вам га на пут дамо“.

Брзо сам испио тој, похвалио сам тесто на велико задовољство матроње, и устао сам да се опростим са својим гостољубивим домаћином.

„Станте!“ повикао је, „не тако, већ као што то приличи добрим хришћанима. Зар да се сусретнемо са добрим човеком, да га се никад више не сетимо?“

Мајор је сео, и заповедајућим покретом показао ми је једну столицу, а и служавка, која је спремала моје ствари, села је одмах на мој пртљаг.

Настало је кратко ћутање.

Мајор се подигао, прекрстио се и три пут ме је пољубио.

„Но, сад путујте у име Бога, а ја имам права да се надам, да ће те нас још једном посетити“.

„То ће ми бити најтоплија жеља“, одговорио сам свесрдно. Заједно смо пошли излазу.

Около је владала гробна тишина. У празној гостинској одаји владао је мутан полумрак уступајући своје право дану. Још један поглед сам бацио на добро ми познати намештај, као да сам хтео нешто да отргнем, и да понесем собом у свој скитнички живот.

У ходнику поред врати заблешта пред нами неки бео сен и хитао је да се заклони иза врата.

„Стани, бегунче! Куда?“ заповедао је мајор!

„Олга Андријевна! повикао сам радосно.

„Била сам отрчала до тарантаса, да видим, је ли све у реду. Заповедио си јуче због јастука, сећаш ли се?“

„Похвално је то од тебе. Брижљиво око свугде је потребно. Врло је хитра девојка!“ рече мени, а на његовом опаљеном лику указа се горд осмејак.

„Збунила ме је ваша предосторожност, но ви можете лако да назебете у тој танкој хаљини“.

„Имам и мараму, видите. Немојте се плашити, ја не озебем тако лако. У томе сам налик теби, оче, је л'?“

И нежно је пала оцу око врата, као што се цветак увија око поносног бора.

„Како сам се са Андрејом Васиљевићем ипак сусрела у овој јутарњој одећи, то не чини ништа, отпратићемо га заједно“.

И не чекајући одговор, прва је изишла кроз врата.

Тарантас припрегнут са три добра коња, дође до нас. Кочијаш се сместио, притегао је свој капут, чвршће је привезао свој појас и дограбио је уздице. На све налоге мајорове одговарао је: „Будите без бриге благородство, господин ће добро стићи“.

Матроња је застиђено измилела из кола и јавила, да је све спремно.

Није се имало више оклевати.

Пришао сам Олги Андријевној и имао сам толико храбрости, да њену хладну руку притиснем на своје усне. Умео сам само још да промуцам: „Хвала још једном... Остајте с Богом... Не заборавите ме...“

„Зашто остајте с Богом? Боље до виђења!“ рече својим меким гласом. „Задржите нас у доброј успомени. Вашу руку, вашу руку, пажљиво само. Сретан пут! А ти Кондравије добро вози.“

Када сам сео и махнуо својим шеширом у знак опроштаја, мајор је својим уобичајеним гласом командирао: „Терај!“

Звонцад зазвонише, кочијаш звижну и завитла камџијом. Извио сам се колико сам могао, и нисам скретао поглед са лепог анђеоског створа.

Кос савијутак отрже ми све испред очију. Било ми је, као да ми је нешто од срца отргнуто Спопаде ме самоћа и уви ме у мрку маглу.

(Наставиће се)

Књижевни приказ.

A nyitrai politikai bünper Politikai tanulmány. Szerkesztette Dr. Markovits Gyula, gyakorló orvos Vagujhelyen. Ára 2 korona.

Под горњим насловом изашла је речена књига, која је по своме садржају врло занимљива нарочито са гледишта народносног. Који влада мађарским језиком, треба да прочита ову књигу. Добити се може у овдашњој књижари Милана Ивковића, а цена јој је две круне.

ЈАВАН РАЧУН

о прилозима родољубивих Срба и Српкиња из Руме, који су — познавајући прилике српске омладине — својом припомоћу притекли и омогућили, да српска омладина достојно прослави спомен нашег неумрлог песника Бранка.

Приложише по 10 круна: Румска штедионица.

По 5 круна: Др. А. Богдановић, др. Ж. Миладиновић, Задруга за штедњу и Н. Н.

По 4 круне: Васа Максимовић.

По 3 круне: Н. Ђуришић и Петар Ђуришић.

По 2 круне: Љубомир Бикар, Н. Н., Др. Поповић, Др. Николајевић, Др. Дина, Др. Стојковић, Данило Удицки, „Народ“, П. Биорац, Душан Поповић, Радивој Крстић, Н. Н., Павле Бошковић, Сава Крстић и брат Светозар, М. Стаић и Драгиња Маринковић.

По 1 круну: Јован Лонгиновић, Стеван Димитријевић, Сава Вујић, Тома О Ћирић, Јефта Остојић, Ђока М. Марић, Гавра Радујковић, Миша Ђорђевић, Миленко Николајевић, Вељко Вилић, Бранко М. Спаић, Емил Кокић, „Србин“, Д. Гроздић, Коста Димић, Н. Н., Тале Бировљев, Стева Стаић, Ђока Жигић, Бранко Петровић, Свет. Надбандић и Александра Богдановић.

По 60 потура: Анка Живковић.

По 40 потура: Светолик Ђуришић и Сава Сивчевић.

Свега 95 круна и 40 потура.

ИСКАЗ

о добровољним прилозима приликом концерта Срба учитеља у корист Српског Учитељског Конвикта у Новом Саду 3. (16.) августа 1903.

По 10 круна: Његово Високопреосвештенство г. Митрофан Шевић, епископ бачки; Др. Михаило Полит, Матица Српска и Централни Кредитни Завод у Новом Саду.

По 8 круна: Александар М. Коњовић, учитељ у Брестовцу.

По 5 круна: Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу.

По 4 круне: Др Лаза Станојевић, „Браник“ и Никола Николић-Салајац.

По 3 круне: „Застава“, М. Букичевић, др Јован Велимировић, Радовановићка, Милош Мијатовић, поседник; Душан Матић, Милан Ћирић, прота; и Стеван Брзак.

По 2 круне: Марија Д. Јовановић, Коста П. Миросављевић, Анка Јорговић, Стеван Милованов; Љубомира Стефановића син, Милан Ивковић, Анка А. Пајевића, Влада Стратимировић, Јован Тотовић, Н. Димовић, Јован Вујић, Стеван Теодоровић; Аркадије Варађанин; Јанко Перић, Стева Димитријевић, гостионичар; Др. Младен Јојкић, Дусинг, Јован Сремчевић, А. Којновић, Јован Јерковић, Лазић, Јован Живојновић, професор; Филип Михајловић, Јефта Радак, Данило Слепчевић, Васа Пушибрк, Лаза Димић, учитељ силбашки; Аркадије Вуковић, Андра Плавшић, Георгије Николић, ђакон; Мара дра Мише Михајловића из Сремских Карловаца; Коста Лера, Др. Милан Меанџић, Душан Крстић, књиговођа; Панта Јовановић, трговац; Др. Бранко Илијић и Викторина Јанковић.

По 1 круну: Олга Бајић, Софија Адамовић, Никола Ивковић, Катица Новић, Милица Јаше Томића, Миливој Рунић, Н. Н., Дера, Кристина Николић, Андрија М. Матић, Софија Гргурова, Марија Лугумерска, Мара Милића, Матија Жебетић, Софија Ракић, Мара Шилићева, Брана Мирилов, Јован Ђорђевић, Н. Н., Фемка Николић, Стојковић, Ђока Влаовић, Катарина Јовановић, Душан Катић, учитељ из Шашинаца; Петар Николић, учитељ из Сибача; Светолик Симеуновић, учитељ из Лаћарка; Бранко Марковић, Милан Максимовић, Петар Дамјановић, Коста Михајловић из Жабља; Јаша Томић и Јован Храниловић.

По 80 потура: Живојин Пауновић из Ковиљ-Сентивана и Гавра Маленчић.

По 60 потура: Аца Поповић.

По 40 потура: Н. Н.

По 30 потура: Малешевић.

Од концерта у Београду је примљено 368·60 к, а од концерта у Земуну 174 круне.

Свима овим приложницима, посетиоцима концерта и приређивачима захваљује

Управа Српског Учитељског Конвикта.

Књижевне вести.

Још се може добити

КРВАВА НОЋ У БЕОГРАДУ

(29. мај 1903. године.)

по причању заверника

написао

Б. КОНСТАНТИНОВИЋ.

У овој књижици оцртана је верно не само крвава ноћ, но и сви догађаји, који стоје с њом у свези.

Књига има ова поглавља: I. Погинули и протерани владари Србије. II. Због чега је погинуо краљ Александар. III. Завереници. IV. Крвава ноћ у Београду. V. Догађаји после крваве ноћи. VI. Избор краља Петра I. (Карађорђевића).

У књизи су ове слике: Две слике краља I. Петра Карађорђевића, из времена босанско херцеговачког устанка, кад се борио као четовођа усташа, друга из старијег доба; за тим слике погинулих краља Александра и краљице Драге; бившег председника министарства Цинцар-Марковића и бившег министра војног Милована Павловића, као и план београдског двора, где се догодише крвави догађаји.

Књига је штампана на финој, глаткој артији, износи три штампана табака (48 страна осмине), а цена јој је 40 потура (20 новч.). Препродавцима 30 процената рабата. Ко купи преко 100 књижица и пошље готов новац у напред, добија 40 процената попуста. Поштарину плаћају наручиоци. Поруџбине прима потписани.

Коста Лера.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Ј. Георгијевића

У ШИДУ

потребује једног вештог, вредног и солидног помоћника.

Ступити може одмах. 703 1-1

У „БЕЧКИМ ОПЋИМ МЕДИЦИНСКИМ НОВИНАМА“

МОЖЕ СЕ ЧИТАТИ:

Вилхелмов антиертристични антиреуматични теј за чишћење крви Франца Вилхелма, апотекара, ц. и кр. дворског набављача у Најнкирхену, Доња Аустрија, који се брзо прочуо, добар је, по компетентној изјави, за лечење у свако доба године ради чишћења крви од свих болесних састојака без разлике старости и рода човечијег. 1000-струка лечења, која су тим тејом код костобоље, реуме, болести живаца, мускула и зглавака од успеха, осигуравају му име најбољег средства за те речене болести. Такође и код кожних, и других болести, ма и застарелих, лечи, јер при употреби овог средства читав унутрашњи организам чисти. За шуљеве и затворене столице, болести црне џигерице и жутице је прва благодет овај теј, само мора бити прави, и да се не дамо варати са подраживањем, где се сада новац без успеха избацује. Прави, по лечничком упутству справљани једини Вилхелмов антиартристички антирематички теј за чишћење крви само се код произвађача г.

ФРАНЦА ВИЛХЕЛМА

апотекара, ц. и кр. набављача у Најнкирхену, Доња Аустрија, или код његових стовариштa може добити.

Један пакет стаје 2 круне одавде, 1 пошт. коли са 15 пакета стаје 24 круне.

Добија се свуда у апотекама

510 7—120

У ВЕЛИКОЈ ТРГОВИНИ С ПАМУКОМ И СРПСКИМ ПЛАТНОМ

ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА

У НОВОМ САДУ,

главна улица број 6. на пијаци

КОД „СРПСКЕ ПРЕЂЕ“

може се добити памука предена, пруга, шотиша обичног и свиленог, вула белог и разно бојадисаног, пређе не беле, лужене и беле, конаца за ћилимове и рибаре, српског платна у највећем избору, сади и уснована. — Памук је из првих енглеских фабрика.

Цене су врло умерене.

Послуга тачна. 834 18—

Српска Учитељска Новчана Задруга у Новом Саду

(удружење с ограниченом одговорношћу).

Задруга даје **зајмове** под повољним условима.

Прима **улоге** уз највишу камату.

Радни су часови уторником и суботом од 5—6 сати после подне и четвртком од 11—12 пре подне. Редовна је цензура четвртком.

Задруга се налази у кући одма до средишње српске народне школе.

УПРАВА.

18—24 8

Сваковрсна семења за расад, Штоплова, гуме и воска за каламњење, плава камена и шаша, Фина, зејтина, пиринча и каве, Крупна и ситна грожђа, Крупна бадема и лешника, Минхенско шпатен пиво флашама.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Основана 1866. Главна улица бр. 27. Телефон бр. 76.

Грчка лековита вина: Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за теј. са спахилука надвојводе Албрехта.

Дебрецинске и енглеске меснате сланине.

Минералне воде. 751 43—

ШИХТОВ-САПУН

са знаком

„ЈЕЛЕН“. „КЉУЧ“.

Најбољи, најиздашнији и по томе најјефтинији сапун. Слободан од сваких шкодљивих мешавина.

Добија се свуда.

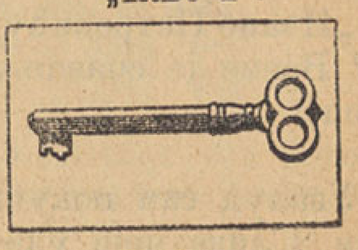

При куповању треба нарочито пазити, да сваки комад сапуна носи име „ШИХТ“ и једну од горњих заштитних знакова. 27 15—25

НОВООТВОРЕНА РАДЊА КУЋЕВНОГ НАМЕШТАЈА

ФИЛИЈАЛА ОСЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ

Одликована у Будимпешти 1885.

БОЖИЋ И МЕЦИНГ

Одликована у Осеку 1889.

у Новом Саду, дунавска улица у кући г. А. Пајевића

препоручује своје богато стовариште у дрвеним, тапетираним, као и гвозденим кућевним намештајима

уз најјефтиније цене.

Извадак из ценовника:

1 орман у старо-немачком стилу са двоја врата од К 40 па горе
1 кревет у старо-немачком стилу . . . . . од К. 36 па горе
1 ноћни орман у ст.-немачком стилу са мрамором од К. 20 па горе
1 спаваћа соба у старо-немачком стилу састојећи се из 2 ормана двокрилна, 2 кревета, 2 ноћна ормана, 1 умиваоник са мраморним плочама и огледалом . . . . . од К. 262 па горе
1 спаваћа соба у ренесанц-стилу са богатом резбарском израдом . . . . . , . . од К. 310 па горе
1 спаваћа соба у француском или сецесион-стилу од К. 460 па горе
1 кредеиц у ст.-немачком стилу лепо израђен од К. 90 па горе
1 креденц у ст.-немачком стилу, у средини горњег дела отворен, са 150 центм дугачком мраморном плочом . . . . . од К. 120 па горе
1 комплетна трапезарија у ренесанц-стилу, тамна ораховина, састојећа се из 1 великог креденца са мраморном плочом, 1 тримо са великим огледалом, 1 астал за извлачење, 6 кожних столица, 1 Галери-диван са тепихом превучен . . . . . од К. 370 па горе
1 комплетна трапезарија у француском стилу фино израђена или у сецесион-стилу са оковима од месинга . . . . . од К. 530 па горе
1 диван (канабе) у старо-немачком стилу са лепим тепихом превучен добром израдом од К. 80 па горе
1 моде-диван са пречником од месинга (messingstange), огледалом у плишаном оквиру, спојен са ланцем од месинга, најлепше израђен од К. 160 па горе
1 салонска гарнитура у најновијем фазону са финим бурст-штофом превучена, састојећа се из 1 канабета, 4 наслоњаче (fontel) и две столице . . . . . од К. 168 па горе

Политиран намештај јефтиније но игде.

Велики избор финих ћилимова, завеса, слика, икона и сатова.

Фабрика намештаја, тапетарска радионица и ателијер за декорације налази се у Осеку у горњем граду, иста прима поруџбине за израду сваковрсног намештаја у сваком стилу.

Филијале: у Новом Саду, Винковци и Вировитици.

Тапетарски посао за хотеле и летњиковце примамо и рачунамо по најфетинијој цени.

Прорачуни и ценовници шаљу се бесплатно.

Код веће поруџбине, шаљемо на захтев, о нашем трошку нашег путника са богатом колекцијом мустара и нацрта.

Оброчна плаћања са најсолиднијим ценама дозвољавају се.

519 8 10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду